

Igazságos közteherviselést és versenyképes gazdaságot!

Magyarország jövője szempontjából kitüntetett jelentősége van annak, hogy hatékony utolérési politikával csatlakozzunk a fejlett országokhoz. Az utolérési politika akkor lesz sikeres a globalizáció korában, ha a világgazdaságba és szűkebb értelemben az Európai Unió piacába úgy integrálódunk, hogy minél magasabb hozzáadott értékű termékekkel és szolgáltatásokkal veszünk részt a nemzetközi együttműködésben. Ehhez olyan jogi, intézményi feltételrendszer, illetve gazdaság- és társadalompolitika szükséges, amely biztosítja, hogy a változó világ feltételeihez versenyképesen tudjunk alkalmazkodni. A költségvetés- és adópolitika mellett ennek meghatározó vetülete az innováció, az infrastruktúra fejlesztése, a foglalkoztatás- és bérpolitika, illetve a természetvédelmi és a klímapolitika, amelyekről külön programokat készítettünk.

Elvesztegetett évtized

A 2010 utáni három Fidesz-KDNP-kormány ugyanakkora átlagos növekedést tudott kipréselni a magyar gazdaságból, mint a megelőző 8 évben, jóval kedvezőtlenebb világgazdasági körülmények között működő szociáldemokrata-liberális kormány. A Fidesz 2010-es hatalomra kerülésekor ugyan még adósságválság tombolt az eurózónában, de azután lassan erőre kapott a világgazdaság, és a nullához közeli kamatok miatt erőteljes fellendülés vette kezdetét. Ennek ellenére **nemcsak önmagához képest, hanem versenytársaihoz képest sem javult, sőt romlott Magyarország gazdasági teljesítménye.**

Dél-Visegrádból az Észak-Balkánra kerültünk

Ha versenytársaink teljesítményéhez viszonyítjuk a magyar gazdaság növekedését (Melléklet 1.) az évtized során Magyarország a fejlettebb északról a kevésbé fejlett dél felé indult el, az északi (a másik három visegrádi és a három balti állam) országcsoporttól, valamint Szlovéniától lassan leszakadva – fejlettségét tekintve – inkább a balkáni országokhoz közelített. A lemaradók között maradtunk le, mert ez az évtized nem volt sikeres a poszt-socialista országcsoport egészének sem.

A világbanki HDI¹ adatok is ugyanazt mutatják, mint az egy főre vetített bruttó hazai termék (GDP) alakulása: a tőlünk északra vagy nyugatra lévő országok humánfejlettsége ma már meghaladja a magyarországi értékeket. Tíz év alatt a magyar életminőséget kifejező emberi fejlettségi index tekintetében Magyarország sokat süllyedt versenytársaihoz képest. Ez volt az az évtized, amelynek során a tizenegyes mezőny 5. helyéről a 8. helyre esett vissza Magyarország – úgy, hogy a továbbra is mögötte lévő három balkáni országgal szembeni előnye is csökkent. 2010-ben még a nyugati (Szlovénia) és északi versenytársak között visegrádi hármak és a balti hármak táborába ékelődöttünk be, és Litvánia, Lengyelország, valamint Lettország egyaránt mögöttünk állt. 2020-ra mind a balti, mind a visegrádi hármak mögé kerültünk, és csak a balkáni hármak maradtak mögöttünk, 2020-ra hozzájuk képesti 2010. évi átlagelőnyünk is kevesebb, mint felére csökkent.

Az életminőséget leginkább kifejező várhatóélettartam-növekedésben is lemaradtunk. Alacsony és igen keveset javul ez a fontos mutató az igen szűkmarkú egészségügyi finanszírozás miatt: a nők születéskor várható átlagos élettartama csak Románia és Bulgária népességéhez képest kedvezőbb. Az elmúlt évtizedben mindenhol jobban nőtt a várható élettartam, mint a magyar nőknél, ahol csak 1 év volt az élettartam évtizedes növekedése. A férfiak esetében is elég rossz a helyzet, hat országban is magasabb (a tízből) a férfiak várható átlagos élettartama, miközben a versenytárs országok felében nagyobb mértékben javult a helyzet ebben az évtizedben, mint nálunk (Melléklet 2.,3.).

Versenyképességünk jelentősen visszaesett

A termelékenység 2010 és 2019 között összesen (nem évente) 7,5 százalékkal nőtt. Ha még a 2020-as esztendővel is megtoldanánk az időszakot, és az 5% körüli GDP-csökkenéssel, valamint változatlan foglalkoztatási szinttel számolnánk, akkor ez a kicsi termelékenységjavulás is eltűnne². Az elmúlt évtizedben a magyar gazdaság versenyképessége a posztoszocialista EU-tag versenytársainkhoz képest is romlott, hathoz képest kifejezetten lemaradtunk. Bár a beruházási ráta növekedett, de döntően a kormányzati beruházások révén, ugyanakkor az alacsony foglalkoztatási ráta és a meglepően gyenge exportnövekedés jelzi, hogy súlyos gondok vannak a magyar gazdasági növekedés fenntarthatóságával. A termelékenységért leginkább felelős feldolgozóipari növekedés terén

¹Az emberi fejlettség olyan kompozit mutatója, amely a GNP, a születéskor várható élettartam és képzettség helyzetéről ad számot.

² <https://www.es.hu/cikk/2021-01-22/mellar-tamas/repulorajt-de-honnan-es-hova.html>

heten is lehagyták (a tízből) Magyarországot, és érthetetlen, hogy a kitűnő agráradottságok ellenére hazánkban (mindössze másodmagával az országcsoportból) csökkent a mezőgazdasági termelés értéke.

1) A Fidesz győzelmi jelentései ellenére a foglalkoztatottság tekintetében versenytársai megelőzték Magyarországot, a három balkáni ország közül csak Horvátország és Románia van mögöttünk, míg Bulgáriával holtverseny alakult ki. Az alacsony foglalkoztatottság együtt jár a feketegazdaság kiterjedtségével, a nők kisebb munkapiaci részvételével, mivel a fejlesztések ellenére sincs elegendő bölcsőde és óvoda, ami segítené a nők elhelyezkedését. Rontottak Magyarország teljesítményén az egyenlőtlen bérek (nők rosszabb díjazása és a jelentős területi különbségek), az alacsonyabb iskolázottság, valamint, hogy kevesen és kevés jó termelőeszközzel dolgoznak a kis- és középvállalkozásokban. (Melléklet 4.) Ha nemcsak versenytársainkhoz hasonlítjuk, akkor még kedvezőtlenebb a magyar foglalkoztatási helyzet, mert a foglalkoztatottsági ráta 2019-ben Németországban 76,7, Japánban 77,7, Svédországban 77,1 százalék volt, míg itthon nem érte el a 63 százalékot sem.

Sem a fiatalok, sem a 60 év feletti korosztály köréből (a járulékfizetési kedvezmények ellenére) nem tudtak új munkaerőt toborozni. A fiatalok közül azért nem, mert számukra ott volt a külföldi munkavállalás lehetősége, az idősek közül pedig azért nem, mert rossz az egészségi állapotuk. Marad tehát, jobb híján a vendégmunka, egyre több helyen tűnnek fel ukrán, orosz, mongol és kínai vendégmunkások. A dolog politikai pikantériájától eltekintve (a kormány elszántan harcol a migránsok ellen, miközben vendégmunkásokat hoz be tömegével), hosszabb távon nem lehet az alacsony szakképzettségű vagy szakképzetlen vendégmunkásokra alapozni a tartós és magasütemű gazdasági növekedést.

2) A Fidesz-KDNP-kormány a hazai foglalkoztatásban kulcsszerepet játszó kis- és középvállalkozások³ fejlesztését elhanyagolta, így nagyon sok a kényszer-kisvállalkozás, és túl kevés a lehetőség-kisvállalkozás, s ez erőteljesen megmutatkozik Magyarország alacsony teljesítményében. A kényszer-kisvállalkozásokban azok dolgoznak, akiknek nem jut hely a nagyvállalatokban vagy a közszolgáltatásokban, míg a lehetőség-kisvállalkozásokban azok, akik valamilyen invenció-innováció megvalósítását tervezik, főként mérnökök. A nagyvállalatok – jellemzően

³ A kisvállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek összes foglalkoztatotti létszáma 10 főnél több, 50 főnél kevesebb, és éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege 2 millió eurónál több, legfeljebb 10 millió eurónak megfelelő forintösszeg. Középvállalkozásnak az a vállalkozás minősül, amelynek összes foglalkoztatotti létszáma 50 főnél több, 250 főnél kevesebb, és éves nettó árbevétele legalább 10 millió eurónak, legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

multinacionálisak – sem az értéklánc profitábilis két szélső szegmensét fedik le, hanem a kevésbé jövedelmező középső szakaszát. Vagyis a multinacionális nagyvállalatok esetében a minden korábbi meghaladó kedvezmények ellenére sem sikerült „importálni” a profitot hozó értékláncelemeket.

A Fidesz-KDNP-kormány konzerválta a magyar gazdaság duális szerkezetét. A magyar kis-és középvállalkozások a versenyszféra által előállított GDP 47%-át termelik meg, és az export mindössze ötödét állítják elő, a foglalkoztatottak 71 százalékával. Ennek alapján a nagyvállalati munkatermelékenység 2,5-3,0-szorosa a kisebbeknek, és tízszer akkora az egy foglalkoztatottra jutó exportértékesítésük. A gazdaság duális struktúrája – alacsony fajlagos humán és fizikai tőkével bíró, jellemzően csak hazai piacra termelő kisvállalkozások és az értéklánc legkevésbé nyereséges termelési, összeszerelő munkáit végző multinacionális nagyvállalatok – miatt nem képes jövedelmezőbb értékteremtésre és nagyobb teljesítményre. Sem a kis, sem a nagyvállalati szektor nem úgy működik, ahogy kellene.

A versenyképtelenség egyik fontos oka, hogy a Fidesz-KDNP-kormányban nincs iparpolitikai koncepciója, ami összerendelné az iskolai oktatást, egyetemi képzést, továbbképzést, a nemzetközi piaci ismeretek szisztematikus gyűjtését, a kiépült műszaki kultúra megőrzését és gyarapítását. Nem foglalkoztak a „best practice”⁴ elemek feltárásával és honosításával, a hasonló érdeklődésű vállalászási kedvvel bíró fiatal mérnökök cégalapításának vállalászói tőkével és hitellel való támogatásával. Keveset tettek annak érdekében, hogy Magyarország bekapcsolódjon a robotikára és mesterséges intelligenciára épülő gazdasági ágazatokba. Az unióban Németország, Svédország, Dánia ennek élharcosa, de a posztoszocialista országok közül Szlovénia és Csehország is erőteljes érdeklődést mutat az ipar 4.0 iránt.

3) A Fidesz-KDNP kormány nem ismerte fel, hogy akik korábban a működőtőkében látták egy ország modernizálódásának kulcsát, sikeres felzárkózását, azok a tények alapján azóta átgondolták ezt, és váltottak. Az vált ugyanis nyilvánvalóvá, hogy a feltételezettnél jóval kisebb az átgyűrűző hatása a modern technikának, a működőtőke-szigetek kilógnak a gazdaságból, és kevés az átjárás a hazai tulajdonú kis- és középvállalkozásokhoz. A működőtőke kifelé vonul sok országból, Dánia,

⁴ A jó/legjobb (bevált) gyakorlat egy olyan működési mód, modell, megoldás, amelyet főbb részleteiben megismerhető, megtanulható és tapasztalatait felhasználva máshol is alkalmazható. Általában egy széles körben elismert, ideális folyamat, racionalizált modell vagy megoldás, amely egy adott szervezet számára adaptálható azonos, vagy legalább hasonló környezeti feltételek, külső adottságok megléte esetén.

Szlovákia, Németország esetén már csökkent a GDP-arányos működőtőkeállomány az elmúlt 20 évben, és igen lassú a növekedés Japánban vagy Koreában is. Ezzel szemben Magyarország még mindig az első három legnagyobb működőtőke-behozatalú ország között van a poszt szocialista csoportban, és ezt a tőkeimportot jelentős direkt állami támogatással ösztönzi a kormány, ahelyett, hogy az erre szánt összeget a magyar vállalkozások korszerűsítésébe fektetné.

4) **A növekedés szempontjából kulcsfontosságú szektorokban – mint például a feldolgozóiparban és az energetikai szektorban – az elmúlt években nem nőtt, hanem csökkent a termelékenység.** Ez azért is figyelmeztető a jövőre nézve, mert a negyedik ipari forradalom éppen ezeken a területeken hoz(na) lényeges változásokat, robbanásszerű termelékenységnövekedést (már ahol végbemegy ez a forradalom). Ugyancsak oda kell figyelni arra is, hogy a **2015–19-es konjunktúra éveiben az export érdemben nem járult hozzá a GDP növekedéséhez, azt csak a lakossági fogyasztás, a beruházások és a kormányzati kiadások stimulálták keresleti oldalról.** Magyarország exportaránya ugyan kivételesen nagy, ezen belül azonban a kis- és középvállalkozások exporthányada kicsi, és az elmúlt évtized exportdinamikája a legkisebb volt a versenytársakéhoz képest. Az export szerepének visszaszorulása mögött az okok: Magyarország sérülékenysége, egyoldalú járműipari kitettsége és a hazai cégek gyenge versenyképessége.

A Fidesz-KDNP kormány a 2018-as választások miatt 2016 után jelentős mértékű gazdaságélénkítést hajtott végre, a gyorsított ütemben lehívott európai uniós források, a nagy volumenű állami beruházások (Magyarországon a beruházások 24%-a volt állami, míg az Európai Unióban csak 14%) révén. Az építőipar felfuttatása okozta főként a nagy növekedést, de ez nem járt együtt számottevő technikai korszerűsődéssel, modernizációval. Jól illusztrálja a helyzetet, hogy az építőipar és az ingatlanfejlesztés szektora ma már a GDP 13%-át adja, ennek a szektornak az ilyen magas részesedése az elmaradottságra és/vagy buborékgazdaságra utal, annak minden veszélyével.

Amit ma elkölthetsz, ne halaszd holnapra

2020 végére csúcsra repítette az államadósságot a Fidesz-KDNP-kormány, nagyobb terhet hagyva a következő kormányra, mint amit 2010-ben örökölt. Az adósság növekedése szolgálhatja a gazdaság és a társadalom fejlődését is, de a költségvetés szerkezete világosan mutatja, hogy nem ez történt, amikor 2020. végére 37 650 milliárd forintra

növelték az államadósságot a 2010. évi 21 750 milliárd forintról. Az adósság hazai össztermékhez viszonyított aránya 2020-ra újra elérte a 2010-es 80,2%-ot.

1) Mindez elkerülhető lett volna. Az Európai Unió legtöbb tagállama tudatosan készült egy lehetséges újabb válságra, ha nem is a pandémiára, kivéve a Fidesz-KDNP kormányt. Németország, Ausztria, Csehország költségvetése többlettel zárta az évek jó részét, amiből tartalékot képeztek. Ha a Fidesz-KDNP-kormány a 2014 után elinduló növekedés többletbevételének egy részét nem költi el, akkor az államadósság 2019-re 60%-ra csökken, és így a vírusválság idején nagyobb mozgástere maradt volna Magyarországnak. A gyors gazdasági növekedés éveiben ugyanis a bevételek százmilliárdokkal (2019-ben csaknem ezer milliárddal) meghaladták a tervezettet. Az év végén azonban minden esetben indokolatlan kifizetések történtek, döntően a klientúrának. 2020-ban a már eleve magas hiányt az évvégi osztogatással (2 300 milliárd forinttal) tetézte a kormány.

2) Az indokolatlan költekezés mellett a másik kockázati tényező a Magyar Nemzeti Bank pénzpolitikája, az ugyanis az árfolyam tudatos rontásával jelentős károkat okozott a gazdaságnak és munkavállalóknak. Az MNB nyíltan vallja, hogy nincs árfolyamcélja, de ezzel a valóságban gyengíti a forintot. A magyar valuta értékének nagyjából harmadát elvesztette az euróhoz képest, 1 euróért a 10 évvel ezelőtti 270 forint helyett ma már 365-öt kell adni. Hiába dolgozik keményen a hazai munkavállaló, hiába nő névleges bére, ennek jelentős részét a forint romlása elviszi. Az MNB viszont nyer rajta, mert nyereségének zöme a hazai valuta értékének rontásából keletkezik. Ráadásul nyereségének csak egy részét fizette be a költségvetésbe, nagyobb részét alapítványokba fektette, amivel kivonta azt az Országgyűlés ellenőrzése alól. A romló forint az exportáló vállalatoknak ugyan többletjövedelmet hoz, viszont az importtal működő vállalatok nehéz helyzetbe kerültek. Ha az MNB teljesítette volna törvényi kötelezettségét, az árstabilitás védelmét, akkor a kamatokat már jóval korábban növelnie kellett volna. Most viszont nem teheti ugyanezt a válságban, csapdahelyzet ez a javából, aminek következményei beláthatatlanok.

3) A Fidesz-KDNP-kormány tudatosan csökkentette az önkormányzatok lehetőségeit, aminek az ott lakók lettek a szenvedő alanyai. A GDP arányában mért önkormányzati mozgástér a 2010. évi 11,6 százalékról 6,9 százalékra mérséklődött, s amennyiben a pandémia ürügyén végrehajtott intézkedések hatása érvényesül, ez a részarány

2021-ben 5,9 százalékra fog visszaesni. Már 2010-ben elindult ez a kedvezőtlen folyamat, ami azonban – különösen a legutóbbi években – kiterjedt, miközben sem a kötelező feladatok, sem az azokhoz kapcsolódó finanszírozási keretek nem kerültek tisztázására. Ennek következménye egy kiszolgáltatott, beruházásaikat tekintve teljesen, egyébiránt pedig jelentősen a központi irányításhoz kötött önkormányzati rendszer kialakulása lett.

4) 2009-ben és 2010-ben még a költségvetési kiadások 57%-át tették ki az oktatási, egészségügyi és szociális kiadások, de e mutató az utóbbi 10 évben jelentősen csökkent, és immár nem éri el az 50%-ot sem. Bár oktatásra kis mértékben – részben az egyházi intézmények támogatása miatt – az Európai Unió átlagát meghaladóan költ Magyarország (5,1% kontra 4,7%), egészségügyre közel 2,5 százalékkal, szociális támogatásokra pedig több mint 5 százalékkal kevesebbet fordít a GDP arányában, mint az EU-tagországok átlagosan.

Sokan úgy vélekednek, hogy Magyarországon nagy az adóterhelés, és így nagy az újraelosztás. A Magyar Szocialista Párt nem osztja ezeket a vélekedéseket. A valóságban az adóterhelés alacsonyabb, mint az EU átlaga, jóval alacsonyabb, mint a régi tagállamokban, és a többi poszt-socialista országban is folyamatosan emelkedik, lassan ők is eléri a magyar adóterhelési szintet. Az állami működési kiadások valóban 10 százalékkal magasabbak, mint az európai országok átlaga, de más összetételűek. Ebben a kategóriában tartják nyilván ugyanis az adósságszolgálati kiadásokat, amelyek az átlagos szintet jóval meghaladó magyar államadósság miatt komoly kamatkiadási többletet jelentenek. Az állami kiadásokon belül a bérek magas aránya miatt a bért terhelő adók és járulékok eltérései is nagy hatással vannak az összegzett adatokra.

5) A Fidesz-KDNP-kormány intézkedései miatt a költségvetés átláthatósága jelentősen romlott, ami aláásta a költségvetési politika hitelességét. 2010-et követően a kormány fokozatosan tágította saját hatáskörét. Jelenleg szinte korlátlan joga van a költségvetési előirányzatok közötti átcsoportosításra, ami érdemben kérdőjelezi meg az Országgyűlés hatáskörét és szerepét a költségvetés meghatározásában és végrehajtásának ellenőrzésében.

Fordított Robin Hood

A Fidesz-KDNP-kormány a közepes és magasabb jövedelműek adóját, és a tőkét terhelő adókat csökkentette, a kis keresetűek adóját növelte, a kieső bevételt pedig fogyasztási adókkal pótolta.

1) **Így a nyugdíjasokra, az alacsony jövedelműekre és a munkajövedelemmel nem rendelkezőkre rakott méltánytalanul magas terhet, hiszen ők is vásárolnak árut és szolgáltatásokat. Ők azok, akik jövedelmükhöz képest többet adóznak, mert élni kell, úgy ahogy lehet. Mivel a 27%-os ÁFA a végső fogyasztót terheli, ezért az a legalacsonyabb jövedelmű rétegeket adóztatja arányaiban legjobban, mert a magas jövedelemmel rendelkezők terhe relatíve biztosan alacsonyabb azon rétegekénél, akik gyakorlatilag a teljes jövedelmüket elköltik. Az ÁFA jelenleg az egyik legmasszívabb bevétele az államháztartásnak, és az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően dinamikusán nőtt behajtásának hatékonysága is (online kassza, online számla, EKÁER).**

A jövedéki adó mértékének beállítását az EU szabályok mellett egyfajta folyamatos optimalizálási megközelítés is jellemezte a Fidesz-KDNP kormány részéről, és nem az, hogy visszaszorítsák a dohányzást, az alkohol- vagy az üzemanyag-fogyasztást. Az érdekelte csak a kormányt, hogyan lehet úgy a lehető legtöbb bevételt biztosítani, hogy az adótartalom növekedése által generált legális és illegális (csempész) forgalom miatti bevételkiesés már ne veszélyeztesse a megcélzott összeg beszedését. Ez a veszély főleg a nem uniós határaink, elsősorban az ukrán határ mentén jelentős.

2) **A személyijövedelemadó-terhelés nemzetközi összehasonlításban viszont már kifejezetten alacsony, a 15%-os egykulcsos adó az EU-átlagnál és a „rég” tagországokénál is alacsonyabb. (A beszedett összeget a családi és más adókedvezmények tovább csökkentik.) Az egykulcsos adó hátránya, hogy a magasabb jövedelműeknek kedvez az alacsony jövedelműek kárára, és ezáltal növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket. Ráadásul a szokásos és a korábbi magyarországi gyakorlattal szemben már 1 forint jövedelemtől megjelenik ez a 15%-os adóterhelés.**

A személyijövedelemadó-kedvezmények szociális szempontból legvitatottabb kérdése a gyermekvállalás ösztönzésének nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedően kedvező kezelési módja. (Melléklet 5.) A cél fontos lenne, de a megoldás hátránya, hogy az alacsony jövedelműek – a járulékbefizetésekkel szembeni igénybe vehetőség ellenére is – jelentős számban nem tudják igénybe venni ezt a kedvezményt. Azaz az állam számára, forintban kifejezve, nagyobb értéke van a magas jövedelmű családokban nevelt gyermekeknek, ami igazságtalan. Ráadásul ez a megközelítés biztosan nem érte el a kívánatos célt sem, hiszen több mint tíz év után egyértelműen kijelenthető, hogy ez az adókedvezmény nem hozott demográfiai fordulatot Magyarországon.

3) Az önkormányzatok vetnek ki ingatlanadókat telekadó, építményadó címen, illetve a gépjárművek adóztatása sorolható még a vagyonadók közé. Az önkormányzatok (bár erre a törvény szerint lehetőségük lenne) általában nem érték-, hanem négyzetméteralapon vetik ki az ingatlanadót, ezért esély sincs a nagy értékű ingatlanok érdemibb adóztatására.

4) A nyugdíj és az egészségügyi ellátás fedezetéül szolgáló névlegesen társadalombiztosítási bevételek szintje az elmúlt évek kiemelkedő bérdinamikájának és a szociális hozzájárulás csökkentésének az egyenlegeként alakult ki. Ez utóbbi folyamat, a munkáltatói befizetés 27%-ról 15,5 százalékára való csökkentése – aminél még a munkavállalók társadalombiztosítási járuléka (18,5%) is magasabb – mind a nyugdíjrendszer pénzügyi egyensúlyát, mind az egészségügyi ellátás közvetlen forrását veszélyeztetik. Ennek következménye pedig vagy az ellátás csökkentése lesz, vagy az, hogy a költségvetésből, illetve egyéb adókból kell biztosítani a fedezetüket, ahogy arra már a 2021-es költségvetésben is volt példa.

5) A társasági adó lassan szinte „elhanyagolható” mértékű, köszönhetően a 9 százalékos, nemzetközi összehasonlításban is – a klasszikus adóparadicsomokat leszámítva – az egyik legalacsonyabb adókulcsnak és a diszfunkcionális TAO sporttámogatásoknak. A különadók száma és mértéke nemzetközileg egyedülálló, bár egyenként majdnem mindegyikre van máshol is példa. A zöldadók mértéke – különösen az erőforrásokat terhelőké – nem jelentős, a közlekedést terhelő adók pedig hagyományosan csak bevételi célokat szolgálnak, és jelenlegi szintjükön nincs értelmezhető fékező hatásuk a közlekedési forgalomra és ezzel a káros anyagok kibocsátására.

6) Az önkormányzati adóbevételek döntő többségét (80-85%-át) a helyi iparűzési adó (HIPA) adná, miközben az egyes települések közötti gazdasági aktivitási különbségek miatt az adó jelentősen szóródik. Gazdaságpolitikai szempontból módszere vitatható, mivel annál nagyobb adóterhet jelent, minél nagyobb értéket állít elő egy vállalkozás. A járványra hivatkozással a kis- és középvállalkozások HIPA-terhét az önkormányzatok ellentételezése nélkül most megfizette a Fidesz-KDNP kormány. Ez az intézkedés kis mértékben javítja a vállalkozások jövedelempozícióját, jelentősen rontja viszont az önkormányzatok működési feltételeit, és a HIPA alapvető problémáit biztosan nem oldja meg. A járvány előtt az önkormányzatok bevétele volt a gépjárműadó is, de ennek 60%-át 2013-ban már elvonták, míg 2021-től az egészet elveszik tőlük.

7) **A Fidesz minden fogadkozása ellenére az adók száma évek óta több mint ötven.** A technológiai fejlődés lehetőségeit kihasználva az elmúlt években jelentős adóbeszedési hatékonyságjavító intézkedések születtek, viszont az adóhivatal közigazgatási jellege és a PM politikaformáló és stratégiai jellege teljesen összekeveredett. **A pártpolitika megjelenése az adóigazgatásban biztosan gyengíti az adózók bizalmát, a pártatlan eljárásba vetett hitet.** Az egész adóigazgatásra továbbra is jellemző a bürokratikus, korszerűtlen működés. A 21. században már „kötelező” online ügyintézés lehetőségei még mindig nehézkesek, az ügyfélkapus ügyintézés kevésbé felhasználóbarát.

Növekvő különbségek

A Fidesz-KDNP-kormány a fejlesztésre fordítható uniós támogatások nagy részét a saját klientúrájának juttatta, a kedvezményezettek kiválasztása átláthatatlanul, irányított módon zajlott és zajlik most is. A 2014-2020-as időszakban a versenyképesség növelése helyett a források központi el- és leginkább újraosztásának kontrollálására törekedtek, így a támogatások jó része nem szolgálta a fejlődést.

A pályázatok ellenőrzésére hivatott hazai intézményrendszer is követi a Fidesz-KDNP közigazgatási gyakorlatát, azaz centralizált, a központi (politikai) szereplőknek erős döntési jogkört biztosít. Megszüntették a regionális és a kistérségi fejlesztési ügynökségeket, a központi szereplőkre korlátozva a döntés-előkészítést és a döntéshozatalt. A helyi intézmények korábban felhalmozott humán-, eszköz-, kapcsolati- és egyéb tőkéjük piaci felhasználására sem adtak lehetőségét. Mindezek miatt hiányzik az intézményrendszerből a transzparencia, a követhetőség és az ellenőrizhetőség.

Az új költségvetési ciklus 2021-ben indult. A Fidesz-KDNP-kormány a 2021 és 2027 közötti időszakban rendelkezésre álló uniós források eltulajdonítására törekszik. Ehhez arra van szüksége, hogy 2022-ig a lehető legtöbb forrást szerződéssel lefedje, ehhez igazodik az intézményrendszer kialakítása, a pályázatok kiírása, elbírálása, a nyertes pályázatok kihirdetése és a szerződések megkötésének felgyorsítása, s mindebben a közreműködők érdekeltté tétele. (Melléklet 6.)

Új korszak küszöbén

Új világgazdasági korszak előtt állunk, és az valószínűsíthető, hogy a 2021-es átmeneti év után 2022-re ebből már több minden lesz érzékelhető. A Covid-19 járvány okozta válság szétzilálta a korábbi, több kontinensre

kiterjedő termelési láncokat, és megingatta a bizalmat a kialakult nemzetközi munkamegosztási rendben. A válság lecsengése után valószínűleg átrendeződnek a termelési kapcsolatok, az egyes országok közötti kooperáció, és ebben vélhetően fontos szerepe lesz a földrajzi közelségnek. Magyarország központi fekvése komoly lehetőségeket jelenthet gazdasági kapcsolataink kibővítésére.

Azt valószínűsítjük, hogy a járvány következtében és a 4. ipari forradalom révén megvalósul a technológiai korszakváltás a világban:

- a globális és regionális infrastruktúra-fejlesztések felgyorsulnak (5G, energetikai fejlesztések);
- az automatizáció új hulláma, vagyis az üzemi szintű automatizáció elterjed;
- a húzóágazat-váltásra, nevezetesen az űrtechnika előtérbe kerülésére, az egészségügy és az oktatás felértékelődésére és a közszolgáltatások jelentőségének növekedésére kerül sor.

Olyan átalakulás várható, amely nagyobb hozzáadott értékű termékek előállítását és nemzetközi piacokra juttatását teszi lehetővé, amelyben sokkal nagyobb szerep juthat a mainál a high-tech iparágaknak, a tudásalapú szektoroknak. Ez persze csak egy lehetőség, amelyet jó kormányzással és gazdasági diplomáciával kell majd valóra váltani.

Gazdaságpolitikai fordulatot!

A Magyar Szocialista Párt a gazdaságpolitika fő céljának azt javasolja, hogy a teljes foglalkoztatásra törekvés mellett erősítsük a versenyképességet, a magas hozzáadott értékű tevékenységek körének bővítését, a hazai tulajdonú kis és középvállalkozások megerősödését – különösen a termelékenység növelése és a vertikális integráció, valamint az exportképesség javítása tekintetében.⁵ A foglalkoztatáspolitikai alapvető kérdése az összhang megtalálása lesz a 4. ipari forradalom és a hazai munkavállalók műszaki és gazdálkodási kultúrája között, a tudásalapú gazdaság intézményrendszerének kiépítésével.

Az Európai Unió számára is átmeneti év lesz 2021 (és lehet, hogy még 2022 is), amiből következik, hogy a magyar gazdaság mozgástere bizonytalan. Az valószínűsíthető, hogy erősödni fog a technológiai koordináció, a szabványok és a platformok egységesedése. A szorosabb együttműködés technológiai, gazdaságpolitikai és pénzügyi elemei már most is láthatók. A

⁵ Az innováció, a munkaügy és bérpolitika, az infrastruktúra, a természetvédelem és klímapolitika, az agrárium jövőjéről szóló programjavaslatok részletezik a teendőket.

technológiai szabványosítás a járvány következtében felgyorsul például az egészségügy területén, de hasonló tendencia valószínűsíthető az energetikában és – környezetvédelmi okok miatt – az élelmiszeriparban, illetve a mezőgazdaságban is. A gazdaságpolitikai egységesedés feltétele és egyben eredménye is a fiskális és az adópolitika összehangolása, amit az Európai Unió hitelfelvételéről szóló döntése már előre jelez.⁶ Az MSZP álláspontja, hogy az uniós együttműködésben az integráció mélyítéséhez és kiszélesítéséhez fűződik érdekünk, ezért ennek intézményi és jogi támogatása mellett folyamatosan készen kell állnunk az euró megfelelő időben történő bevezetésére.

A Magyar Szocialista Párt az uniós források felhasználását a technológiai fejlesztési célok szolgálatába javasolja állítani, biztosítva a hatékonyságot és az átláthatóságot. A fejlődésnek a vállalati tudás- és technológiatranszfer megerősítésén kell alapulnia. Olyan adópolitikai és költségvetési támogatási rendszer megteremtését is javasoljuk, amely elismeri a tudásmegosztást, és a munkavállalók felkészültségének állandó fejlesztését tartja szem előtt. Ez a vállalat méretétől függetlenül fontos, bár a legtöbb ösztönzésre és támogatásra nyilván a kis- és közepes vállalkozásoknak van szüksége.

Az MSZP a munkavállalók képzettségének növelése érdekében fontos feladatnak tartja, hogy a vállalatokat ösztönözzük az erőteljesebb részvételre az oktatási folyamatban, amely részben a felnőttképzést, részben a szakképzést és a felsőoktatást érinti. A szakképzési alap megerősítésére is szükség van, s emellett támogatni javasoljuk a hosszú távú foglalkoztathatóság feltételeinek kialakítását és azt a vállalati politikát, amelyik a kölcsönösen előnyös együttműködésben érdekelt a munkavállalókkal.⁷ Javasoljuk megteremteni az erőteljesebb integrációt a felsőoktatási intézmények és az adott régió önkormányzatai, illetve az ott működő vállalatok között is. A felsőoktatási intézményeknek koncentrálniuk kell a műszaki és a gazdasági fejlődés tudásintenzív elemeire, és létre kell hozniuk az együttműködést a különböző gazdasági szereplőkkel.

Az esélyteremtő állam új költségvetési politikája

A Magyar Szocialista Párt az esélyteremtő állam megvalósítása érdekében új költségvetési politikát, a kiadási oldal átalakítását is kezdeményezi. Ehhez szükséges átvizsgálni a Fidesz-KDNP kormány által

⁶ Az EU-programunk (Helyünk a világban) tartalmazza a részleteket.

⁷ A munkaiügy és bérszabályozás, az oktatás jövőjéről szóló programjavaslatok részletezik a teendőket.

vállalt hosszú távú kötelezettségeket annak érdekében, hogy a korszakváltás kormánya elkerülje a költségvetési mozgásterének drasztikus beszűkítését. Javasoljuk áttekinteni a jelentősebb beruházásokat különösen Paks 2, Budapest-Belgrád vasútvonal, hadfelszerelések, stadionépítések, kormányzati presztízsberuházások helyzetét, és döntést hozni folytatásukról, leállításukról vagy módosításukról.⁸

A Magyar Szocialista Párt azt javasolja, hogy a közkiadásokat folyamatosan az uniós átlag szintjére emeljük az egészségügy (7% fölé a jelenlegi 4,7%-ról) és a szociális támogatások terén (18% fölé a jelenlegi 13,3%-ról). Az oktatást illetően a tagországok felső harmadának szintjét (6-6,5% a jelenlegi magyar 5,1%-kal szemben) célozzuk meg. A gazdasági funkciókra fordított kiadásokat csökkenteni, míg a foglalkoztatáspolitikára fordítottakat növelni javasoljuk.

A Magyar Szocialista Párt meggyőződése szerint Magyarország boldogulása múlik azon, hogy a jóléti kiadások az alsó- és középrétegeket és ne szinte kizárólag a felsőközép- és a felsőrétegeket szolgálják. Ennek keretében módosítani javasoljuk a Fidesz-KDNP-kormány támogatáspolitikai megközelítését például a család-, illetve a lakástámogatásokat illetően.⁹ Fenntartani javasoljuk a gyermekvállalás magas szintű támogatását, de arra törekedve, hogy azok kapjanak több segítséget, akiknek arra nagyobb szükségük van, hogy minden gyermek egyforma eséllyel induljon az életben. Ugyanezt javasoljuk a lakhatási támogatásoknál is. A társadalmi juttatások, ahol az indokolt, alanyi joggal járnak.

Az MSZP az önkormányzati költségvetési rendszer gyökeres átalakítását javasolja. Ennek keretében szükséges a kötelező feladatok körének meghatározása és finanszírozásának megfelelő indikátorok szerinti biztosítása, a saját bevételek és a nem kötelező feladatokra jutó rész összhangjának megteremtése, valamint az önkormányzatok közötti kiegyenlítő mechanizmusok működtetése. Azt javasoljuk, hogy a GDP-arányos önkormányzati kiadások – az önkormányzatok által végzendő feladatokkal összhangban – érjék el a 11% körüli mértéket.

Átlátható költségvetést!

A Magyar Szocialista Párt a befektetők, beruházók és főként az állampolgárok előtti hitelesség újraépítése érdekében a közpénzekkel való hatékony és átlátható gazdálkodást kiemelkedően fontosnak tartja.

⁸ Ezekre vonatkozó javaslatok szerepelnek az érintett szakprogramokban.

⁹ A szociálpolitikai és a lakhatási program tartalmazza a részleteket.

Sikeres gazdaságpolitika az elmúlt években kialakult gazdaságpolitikai hitelességi deficit leküzdése nélkül nem folytatható. E feladat lényeges elemei a bevételek szabályozása (adóalkotmány) mellett a költségvetési intézményi átalakítások (tervezés időhorizontja és prezentációja, eredményszemléletű számvitel, ellenőrző intézmények talpra állítása).

A Magyar Szocialista Párt azt javasolja, hogy állítsuk helyre a költségvetés transzparenciáját és az Országgyűlés hatáskörét a fiskális politikában. Szakmailag megalapozottá kell tenni a költségvetés szerkezetét, rovatrendjét, igazítva azt a meghatározó társadalom- és gazdaságpolitikai folyamatokhoz (Melléklet 8.). A Fidesz és a KDNP számos szabályt kétharmados törvény vagy egyenesen az Alaptörvény keretében rendezett el annak érdekében, hogy ezek minél nehezebben megváltoztathatók legyenek. Ennek megfelelően a változtatások kétharmados többséggel, vagy annak hiányában egyéb jogtechnikai megoldások, így népszavazás kiírása is számításba vehetők annak érdekében, hogy a legfontosabb változtatások végig vihetők legyenek.

Az MSZP feltétlenül szükségesnek tartja a jegybanki függetlenség és ezzel egyidejűleg a kormány gazdaságirányítási kompetenciájának biztosítását. Javasoljuk áttekinteni a jegybanki függetlenséggel kapcsolatos szabályokat is, hiszen bár alapvetés, hogy biztosítani kell a nemzeti bankok személyi és anyagi/működési függetlenségét, ez kizárólag a jegybanki alapfunkcióhoz kapcsolódó kívánalom. Ennek megfelelően a Monetáris Tanács feladatainak változatlanul hagyása mellett független igazgatóság jöjjön létre megfelelő részvényesi delegáltakkal, továbbá a felügyelő bizottság hatáskörét bővítsük előzetes jóváhagyási kompetenciákkal. Olyan törvénymódosítást kezdeményezünk, amely az elherdált közvagyon visszaszerzését és állami feladatokra és/vagy az államadósság csökkentésre fordítását biztosítja, illetve megakadályozza, hogy a MNB az üzemi eredményt önhatalmúlag költse el, ahelyett, hogy azt a költségvetésbe fizetné be.

Adó nélkül nem megy

A jó adórendszer biztosítja a szükséges költségvetési bevételeket, a méltányos közteherviselést, illetve alacsony adminisztrációs terhekkel jár. A magyar adórendszer reformjáról számos tanulmány, javaslat készült az elmúlt években, amelyek egyik közös megállapítása volt, hogy az túlságosan bonyolult és kiszámíthatatlan, s ez az elmúlt években csak tovább romlott.

A Magyar Szocialista Párt a jelenlegi adórendszer módosítását, a méltányos közteherviselés kialakítását javasolja. Ahogy fentebb már említettük, a Fidesz és a KDNP bizonyos rendelkezéseket kétharmados törvény hatáskörébe utalt annak érdekében, hogy minél nehezebben megváltoztathatók legyenek. Ennek megfelelően egyes javaslatok végrehajtása kétharmados parlamenti felhatalmazást igényelhet, vagy egyéb jogtechnikai megoldások alkalmazását teheti szükségessé.

Az MSZP 2-3% adócsökkentést javasol a GDP-hez képest, ha sikerül tartós, fenntartható gazdasági növekedést elérni és a szükséges többletkiadások finanszírozhatók más államháztartási megtakarításokból. A szocialisták igazságosabb jövedelemadózást, valamint a versenyképességet javító és a környezetvédelmet ösztönző vállalati adózást tartanak szükségesnek, amely egyúttal egyszerűbb és hatékonyabb is. Nem javasoljuk az adórendszer felforgatását, és az egyes szükséges változtatásokat körültekintően javasoljuk végrehajtani. Az átláthatóságot javító korábbi intézkedések (EKAER, online kassza, elektronikus számlázás) megtartandók és kiterjesztendő a foglalkoztatottak regisztrációjára és a személyi jövedelemadózási rendszerére is.

1) A Magyar Szocialista Párt az adórendszer felülvizsgálata során a fogyasztást terhelő adó, az ÁFA csökkentését javasolja az élelmiszerek esetében. Kedvezményes 18%-os kulcs alá kerüljön minden élelmiszer, és az 5%-os kulcs alá az alapvető élelmiszerek. Mivel a koronavírus-járvány okozta gazdasági válság utáni időszakra vonatkozó prognózisok bizonytalanok, csak 2022-ben lehet megállapítani, hogy a normál általános forgalmi adókulcs 27%-os mértéke mennyiben közelíthető az EU tagországok átlagához (21-22%), valamint milyen kedvezményes (5-18%) kulcsok alkalmazhatók, és azok mely termékcsoporthoz terjeszthetők ki, megtartva az alapvető élelmiszerek 5%-os adókulcsát. Kulcs csökkentésre legkésőbb az eurózónához való csatlakozás mérési évében biztosan szükség lesz, az inflációs célkitűzés megbízhatóbb teljesítése érdekében.

2) A Magyar Szocialista Párt méltányossági okokból szükségesnek tartja a személyi jövedelemadózási rendszerben alkalmazott egykulcsos adózási felváltását a ténylegesen érvényesülő adóterhet tekintve mérsékelt progresszivitást érvényesítő sávós adózással.¹⁰ A méltányos közteherviselés érdekében mérsékelni javasoljuk a nettó jövedelmek

¹⁰ Sávós adózás: az adózó minden jövedelmi sáv után az adott jövedelemhez tartozó kulcs után adózik.

közötti nagy különbséget, s így mérsékelni a gyorsan növekvő jövedelmi és vagyoni különbségeket.

A Magyar Szocialista Párt javasolja a mai 15 százalékos jövedelemadó helyett:

- a minimálbér (2021-ben 167 400 forint) mértékéig terjedő munkavállalói jövedelmek adómentesek legyenek, adójóváírás révén.

- A mindenkori minimálbér és az előző évi összes fizetés középértékéig (mediánbér) (2020-ban 321 582 forint) lévő sávban keresők pedig az adójóváírás fokozatosan csökkenő alkalmazásával fizessenek alacsonyabb adót, mint 15%.

Az MSZP javaslata az adójóváírás és az addicionális (szolidaritási) hozzájárulás formájában kétharmados felhatalmazás nélkül is megvalósítható. Azáltal, hogy a NAV a lakosság jelentős részének el tudja készíteni az adóbevallását, az adójóváírás adminisztrációs többlete kezelhető. A nyugdíjárulék-plafon visszaállításával egyidejűleg megszüntethető az a feletti jövedelem utáni nyugdíjárulék befizetése, így persze e jövedelemrész után nem is keletkezne nyugdíj, ami csökkentené a régi és új nyugdíjak között ma meglévő aránytalanságot is.

A Magyar Szocialista Párt a családi pótlék megduplázását és utána értékállóságának megőrzését javasolja¹¹, de nem javasolja a gyermekek utáni adókedvezmény összegének csökkentését, viszont növelését sem. Az adókedvezményen keresztüli gyermektámogatás hátránya, hogy az alacsony jövedelműek közül nem minden gyermekes család tudja igénybe venni teljes összegben a gyermekekénti adókedvezményt. Ennek kiküszöbölése érdekében javasoljuk olyan kiegészítő családtámogatás (kiegészítő családi pótlék) bevezetését, amellyel minden érintett adókedvezményre jogosult család hozzájut az adókedvezmény alapján elérhető gyermekekénti támogatáshoz.

Megtartani javasoljuk a meglévő egyéb kedvezményeket is, így a négy vagy több gyermekes anyák kedvezményét, a 25 évnél fiatalabbak, és az első házások kedvezményét is. Mivel Magyarországon nincs negatív adóalap, és csak a családi adókedvezmény számolható el a járulékok terhére, miközben a többi adókedvezmény csak a személyijövedelem alap összegéig vehető igénybe, az adójóváírást a családi adókedvezmény igénybevétele elé javasoljuk sorolni.

Mivel a KSH nem hoz nyilvánosságra érdemi kereseti adatokat, ezért a sávhatárok, vagy a sávok száma módosítandók, amikor rendelkezésre

¹¹ Szociálpolitikai programunk.

állnak megbízható adatok. Az adatok ismeretében javasoljuk majd áttekinteni a személyijövedelem-adózásban lévő kedvezményeket, mivel azok több esetben átfedik egymást.

A megtakarítások ösztönzésének figyelembevétele mellett indokolt a különböző tőkejövedelmek egységes kezelése, és ezekre nézve is progresszív adóztatás érvényesítése. Ez megvalósítható a normál személyi jövedelemadórendszerbe integráltan, de elkülönült alrendszerként is. Ugyanígy indokoltnak tartjuk az osztalékadó sávós differenciálását is.

3) Egy komolyabb ingatlan adó bizonyosan felhasználható lenne arra, hogy a gazdagabb rétegek arányosabb részt vállaljanak a közterhekből. Erre a helyi adótörvény lehetőséget is ad az értékalapú építményadó alkalmazásával. Az elmúlt évtizedek ezirányú tapasztalatai, a technikai kivitelezés nehézségei és az így megnyerhető bevétel csekély összege miatt az MSZP most nem javasolja a központi ingatlanadó napirendre tűzését. Hasonló megfontolásokból az egyenesági öröklési adó felülvizsgálata is sokkal több politikai feszültséggel járna a nem kiemelkedő adóbevételi többlet ellenében. Az MSZP ugyanakkor javasolja a jelenlegi 18%-os (ingatlanok esetében 9%-os) nem egyenesági örökösödési és ajándékozási illeték helyett sávós illeték fizetését.

4) A társadalombiztosítási rendszer működtetésének fő problémái közé tartozik az erodálódó szolgáltatási színvonal, valamint a rendszer hosszú távú fenntarthatóságának bizonytalansága. Ez részben költségvetés-politikai (társadalombiztosítási alapok átlátható gazdálkodásának biztosítása, egyéni befizetések nyomon követhetősége), részben adópolitikai kérdés (a társadalombiztosítási ellátások finanszírozása milyen széles jövedelmi bázisra és főleg kikre épüljön). **A Magyar Szocialista Párt a társadalombiztosítási alapok gazdálkodási önállóságának helyreállítását kezdeményezi, úgy, hogy azok megfelelő bevételekkel rendelkezzenek.** Ugyanakkor elfogadhatatlan az, hogy a munkaadói járulékot (szociális hozzájárulási adó) 27%-ról 15,5%-ra csökkentették, és így alacsonyabb lett, mint a munkavállalói járulék (18,5%). A nyugdíj- és az egészségbiztosítási, valamint a munkanélkülieket ellátó foglalkoztatási alapról ugyanis így hiányzó bevételt a többi adóból kell kifizetni, ezért azt javasoljuk, **hogy a munkáltató által fizetendő járulék ne legyen alacsonyabb, mint a munkavállaló által fizetett.** Az egyik legsürgősebben javítandó anomália, mint ahogy arról már szó volt a nyugdíjjárulékfizetési kötelezettség felső határának visszaállítása. Járulékfizetési felső határ nélkül, az amúgy is nyomás alatt lévő nyugdíjbiztosítási kassza további kockázatokkal szembesül.

5) A nemzetközi szabályozások igyekeznek elősegíteni a társasági adózás transzparenciáját, továbbá korlátozni az adóverseny azon lépéseit, amelyek már károsak. Ez utóbbit részben a minél alacsonyabb adókulcsokkal való versenyzés („race to the bottom”) visszaszorításával, például minimum adókulcsok bevezetésével (lásd adóreform az Egyesült Államokban, Pillar 2 OECD javaslatcsomag) igyekeznek elérni. Az EU-ban továbbra is napirenden van a Közös Konszolidált Társasági Adó Alap (CCCTB) bevezetése, ahogy szóba kerülnek más harmonizációs javaslatok is. Ennek megfelelően már rövid- és középtávon sem lehet fenntartani a rendkívül alacsony (adóparadicsomi szintű) 9 százalékos magyar társaságiadó-szintet. A Magyar Szocialista Párt az általános kulcs emelését tartja indokoltnak, legalább az átlagkeresetek után fizetendő személyi jövedelemadó szintjére. Azt javasoljuk, ugyanakkor, hogy az így kivetett társasági adóból 3%-ot a vállalatok dolgozói kapjanak meg osztalék formájában. Emellett a kizárólag Magyarországon működő kisebb vállalkozások (meghatározott árbevétel el nem érő belföldi vállalatok) számára kedvezőbb adókulcsot tartanánk fenn.

A társasági adó kulcsának emelésén túl szükséges az adókedvezmények jelentős szűkítése is (különösen a torzító kedvezményeké). Ugyanakkor a jelenleginél hangsúlyosabban kívánjuk ösztönözni a vállalkozások kutatás-fejlesztési célú ráfordításait.¹² Ezen túl a kis- és középvállalkozások differenciált adókedvezményeken keresztüli támogatása is szükséges. A kisadózó vállalkozások adózását sürgősen át kell tekinteni annak érdekében, hogy megfelelő egyensúly alakuljon ki a kedvezményes adózás és a közszolgáltatások igénybevétele között.

6) A Magyar Szocialista Párt az önkormányzati adóbevételek nagy részét biztosító helyi iparűzési adó rendszerének átalakítását kezdeményezi, hogy kivetésének alapja ösztönözze a vállalkozásokat a magasabb hozzáadott érték elérésére. Az újonnan kialakított helyi iparűzési adórendszernek az önkormányzatokat kell szolgálnia, és ez az adó az önkormányzatok saját bevételét kell, hogy képezze. Ennek százalékos nagyságát az önkormányzatok maguk határozzák meg ésszerű határon belül. Teljes egészében önkormányzati bevétel legyen újra a gépjárműadó is. Az üzemanyag után beszedett jövedéki adó 20%-a az önkormányzatokat illesse meg, amelyet az általuk kezelt úthálózat arányában kell közöttük felosztani, és az utakra kell fordítaniuk. Azt is javasoljuk, hogy minden önkormányzat bevétele legyen a közigazgatási

¹² Az innovációról szóló program tartalmazza ennek részleteit.

területén képződő személyi jövedelemadó 20%-a, mert az ellátandó feladatok arányosak a lélekszámmal.

Fokozatosan csökkenteni, majd megszüntetni javasoljuk a közművezeték-adót, mérsékelni majd felszámolni a szolidaritási hozzájárulást, amelynek csak a nevében van köze a szolidaritáshoz. Ezek helyett olyan ösztönző rendszert javaslunk bevezetni, amely érdekeltté teszi a nagyobb jövedelemtermelő képességgel rendelkező településeket a regionális együttműködésben és a közszolgáltatások fejlesztésében.

7) Bár a Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrehozása és egységesítése önmagában elfogadható, de irányítási és szervezeti rendje aggályos, különösen, hogy egy politikus irányítja a hatóságot. A Magyar Szocialista Párt a NAV-ot a kormány alá rendelt központi költségvetési szervvé javasolja átalakítani, amely – mint minden hatóság – alapfeladata tekintetében nem utasítható, de a törvényességi felügyeletét az adópolitikáért felelős minisztérium látja el. Így biztosítható az adóhatóságba vetett közbizalom helyreállítása is. Sürgető feladatnak tartjuk egy korszerű, ügyfélbarát online ügyintézési rendszer kialakítását.

Növekvő lehetőségek

Az uniós kohéziós források, a tagállami juttatások (a „boríték”) és a közvetlen brüsszeli források révén az új ciklusban (a közvetlen brüsszeli források emelkedése miatt) 39,7%-kal több támogatásra lehet majd számítani, mint az előző hét évben. Az előző fejlesztési ciklusban 44,04 milliárd euró, a mostaniban 61,54 milliárd euró támogatást biztosít az unió hazánknak, ami jelentősen növeli Magyarország mozgásterét.¹³ A mostani ismereteink szerint a 2021-2027 fejlesztési ciklusban az agrárium, a digitalizáció, a zöld gazdaság lehetőségei fognak leginkább javulni.¹⁴

• A 2014-2020-as ciklus 23,6 milliárd eurójához képest 2021 és 2027 között mintegy 15 százalékkal kevesebbet, 20,1 milliárd eurót bocsát Magyarország rendelkezésére az Európai Bizottság kohéziós és strukturális pénz formájában. Az önrész időközben 15-ről 30 százalékra ugrott, így más az uniós-nemzeti megoszlás, de a végösszegben elenyésző (1,5%) a különbség, hiszen az előző időszak 27,9 milliárd eurójával áll szemben az újabb hétéves költségvetés 27,5 milliárdja. Emellett fontos részlet, hogy

¹³ <https://www.palyazat.gov.hu/>

¹⁴ <https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20200721/borzalmasan-sok-eu-penzt-kap-magyarorszag-kozel-felevel-is-nohet-az-elkoltheto-keretunk-442014?fbclid=IwAR1H4BO6nDbul7vI0qC3orHyTPGH0bCLHl2YmyUGsGjyDo0-jsUO1KYfin4>

külön fejezet volt és az is maradt a mezőgazdaság és vidékfejlesztés támogatása, utóbbinál ugyancsak 15-ről 30 százalékra módosult a hazai hozzájárulás mértéke.

- A teljes tagállami „boríték”, vagyis egy adott tagország rendelkezésére álló közvetlenül kifizetett források (a 2018-as fix áron, euróban) 2,3%-val fognak csökkenni az előző ciklushoz képest, mivel az eddigi 43,77 milliárd helyett az új ciklusban 42,74 milliárdról lehet majd döntést hozni.

- A közvetlen brüsszeli forrásokban viszont nagyon nagy növekedés lesz, azaz míg az előző ciklusban 0,28 milliárd érkezett az új 2021-2027-es ciklusban 18,80 milliárd várható.

2022-re az intézményrendszer adott lesz – megváltoztatására a lehetőségeink korlátozottak lesznek. Ebből következik, hogy az ügyintézésbe, ügymenetbe, szerződéskötésekbe is korlátozott lesz a beavatkozási lehetőség. Viszont az ellenőrzési jogkör átvételével, a 2021-es és 2022-es pályázatok vizsgálatával, a korszakváltás kormányának lehetősége lesz a szabálytalan pályázatok visszahívására és újbóli kiírására. Az MSZP olyan beruházásokat javasol előtérbe helyezni, amelyek elősegítik a modernizációt, segítik a meglévő területi különbségek kiegyenlítését, és amelyek hosszútávon is fenntarthatók, kiadáscsökkentést vagy bevételnövelést eredményeznek.

A programok irányítására, megvalósítására, ellenőrzésére Brüsszeltől a helyi önkormányzatok szintjéig terjedő intézményrendszert alakítottak ki az előző fejlesztési ciklusban. Mind a kiírói, mind a bírálói oldal, az uniós forrásokat felügyelő, megszokott intézményrendszer, a mai ismereteink szerint, a helyén marad, beleértve az irányító hatóságokat és az ellenőrző szerveket. (Melléklet 6.)

A Magyar Szocialista Párt azonban a pályázati rendszert és folyamatot átláthatóvá, transzparenssé és a kapott összegeket könnyen hasznosulóvá javasolja tenni. Azt javasoljuk, hogy a hatékonyabb és átgondoltabb működést ösztönözzük, mind az országos nagy rendszerek, mind a vállalkozások esetében. A pályázati írók szerepét – ezt a piacot teljesen a Fidesz uralja ma – át fogjuk alakítani, hogy szabályos és színvonalas pályázatok készülhessenek. **Az MSZP a jelenleginél hatékonyabb ellenőrzést is szükségesnek tart, szoros együttműködésben az Európai Csalás Elleni Hivatallal (OLAF) és az Európai Ügyészséggel, amelyhez Magyarország csatlakozását is kezdeményezzük.** Ugyanakkor szintén fontosnak tartjuk az ellenőrzés magyar intézményrendszerének átláthatóvá tételét.

A 2021-2027-es fejlesztési ciklus prioritásai és létrehozandó operatív programjai már ismertek. **A Magyar Szocialista Párt azt javasolja, hogy a fejlesztési források arra legyenek költve, amire kaptuk őket, hogy hosszú távon, olyan fejlesztési vízió mentén szolgálják Magyarországot, olyan kitörési lehetőségeket teremtsenek hazánknak, amelyekkel elmozdulhatunk a sereghajtó államok közül.**

Az MSZP azt is kezdeményezi, hogy az intézményrendszer átszabása, illetve a szakszerű és segítő ügyintézés révén gyorsabban hozzájuthassanak a pályázók az elnyert támogatásokhoz, egyszerűsödjenek a bürokratikus folyamatok. Ha gyorsul az ügyintézés, az adminisztrációs terhek is csökkennek, és egyszerűbb lesz megkötni a támogatói okiratokat – az uniós támogatásról kötött szerződéseket –, akkor a hatékonyabb ügymenet a beruházások megvalósításához szükséges időt is lerövidíti.

Hatékony fellépést a korrupció ellen!

A korrupció elleni küzdelem csak kisebb részben rendészeti, bűnüldözési feladat. **A Magyar Szocialista Párt annak visszaszorítása érdekében a legfontosabbnak a Fidesz intézményesített korrupciós mechanizmusainak felszámolását és az ellenőrzésre hivatott, a Fidesz által megszállt intézmények függetlenségének helyreállítását tartja.** Ennek érdekében a civil szervezetek javaslatainak figyelembevételével az állami működés szinte minden területén átfogó intézkedéseket javasolunk:

- az állami és önkormányzati beszerzésekre, támogatások nyújtására vonatkozó szerződések teljes nyilvánosságának megteremtése (meghatározott értékhatár felett, egy központi honlapon való közzététellel), a nyilvánosságra vonatkozó szabályok megsértésével kötött szerződések semmiségének kimondása, az információs szabadságot korlátozó törvényi rendelkezések visszavonása, a közérdekű adatok elektronikus hozzáférhetőségének bővítése;

- a közbeszerzés szabályainak átalakítása (teljes átláthatóság biztosítása, a verseny növelése, az összejátszások és a túlárazások megakadályozása, a nyertes ajánlattevő kötelezése a szolgáltatás nagyobb részének önálló teljesítésére);

- minden nem alanyi jogon járó támogatás odaítélésének nyilvános pályázathoz kötése;

- a polgárok közvetlen részvételét segítő eszközök bevezetése (például petíciós honlapok);

- a bejelentő-védelem korábbi szintjének visszaállítása;
- új párt- és kampányfinanszírozási törvény megalkotása (pártok gazdálkodásának átláthatósága, párttámogatási rendszer átalakítása, részrehajlásmentes, tisztességes, hatékony állami ellenőrzés, minden választás esetében kötelező kampányszámla, a kormány és az önkormányzatok politikai tartalmú hirdetéseinek tilalma kampányidőszakban, politikai hirdetések egységárainak közzététele);
- szigorú összeférhetlenségi szabályok bevezetése (a pénzemberek, oligarchák, biztonsági ellenőrzésen fennakadt érdekkijárók sem tanácsadóként, sem kormánybiztosként, sem más szerepben nem tevékenykedhetnek az állami szervekben);
- a politikusok és családtagjaik tényleges vagyongyarapódásának nyomon követésére alkalmas vagyonevallási rendszer bevezetése;
- a hirdetési és médiapiacot torzító állami beavatkozások felszámolása.

A szocialisták elvárják és támogatják a korrupciós mechanizmusokon keresztül kiszivattyúzott közvagyon visszavételét a Fidesz gazdasági holdudvarától az adófizetők számára. Az állami és önkormányzati tendereken az emberek megkárosításával extraprofitra szert tett gazdasági szereplők és a mesés vagyonokat összeharácsló magánszemélyek esetében adópolitikai eszközök alkalmazását is kezdeményezzük. A jogsértően átjárt szott termőföldek javaslatunk szerint újra állami tulajdonba kerülnek.

A Magyar Szocialista Párt szükségesnek tartja, hogy a jog teljes eszköztárával lépünk fel azokban az esetekben, amikor a hatalom kegyeltjei még a korrupciós gyakorlatok sokaságára alkalmat adó törvényi kereteket is áthágták. Minden törvénytelenességért számot kell adniuk. Az elszámoltatást nem politikusokra és politikai testületekre javasoljuk bízni, hanem megteremtjük annak jogállami szervezeti és eljárásjogi feltételeit.

Az MSZP azért fog fellépni, hogy a törvénytelenül megszerzett vagyonokat törvényes eljárásokban, törvényes eszközökkel vegyük vissza a közösség számára. Ehhez maradéktalanul biztosítani javasoljuk mind az ügyészség, mind a bűnüldöző szervek számára a korrupciós bűncselekmények feltárásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, illetve jogi eszközöket. A bűnüldöző szervek teljeskörűen, következetesen és szakszerűen fel fognak tárni minden elkövetett korrupciós bűncselekményt, amiket végül a független és pártatlan igazságszolgáltatás

fog megítélni. Az ügyészség szervezetrendszerére és működésére vonatkozó szabályokat átalakítjuk, amellyel felszabadítjuk az ügyészséget a részrehajlásmentes feladatellátást akadályozó nyomás alól. A cél azonban túlmutat a pusztán büntető igazságszolgáltatás gyakorlásán. Minden esetben eljárást javaslunk indítani, amikor bebizonyosodik, hogy akár bűncselekmény, akár más csalárd magatartás révén jogtalanul vették el a közpénzeket, vagy sajátították el a közvagyonot.

Mellékletek

Melléklet 1: Az egy főre eső GDP
értékének alakulása (folyóáron) az elmúlt évtizedben

GEO/TIME	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
EU - 27	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Euro- 19	109,6	109,1	108,7	108,3	108,1	107,9	107,5	107,4	107	106,6	106
Belgium	118,5	121,1	119	121,3	121,2	121,2	121	119,8	118,1	117,8	118
Bulgaria	43,7	44,4	45,6	46,6	46	47,4	48	49,4	50,1	51	53,3
Czechia	86,8	84,4	84,3	84	85,5	87,7	88,8	89	91	92,4	93,1
Denmark	126,6	130,8	129,1	128,6	129,7	129,3	128,4	128,2	129,6	129,2	129,4
Germany	117,6	120,6	123,7	124,4	124,8	126,9	124,6	124,7	124,3	123	121
Estonia	64,6	66,2	71,9	75	76,6	78,5	77,1	77,9	79,3	81,7	83,8
Ireland	130,3	131,6	130,6	132,8	133	138,2	181	177	184,6	192	195
Greece	95,3	84,9	74,6	71,5	72	71,9	70	67,7	66,7	66,5	66
Spain	100,7	96,3	92,7	91	90	90,5	91,4	92	92,5	91,4	90,6
France	108,9	109,2	108,9	108,1	109,7	108,3	106,9	105,7	104,3	104,4	105,6
Croatia	62,8	60,2	60,5	60,7	60,6	59,6	60,2	61,4	62,4	63,6	64,8
Italy	107,8	105,9	105,2	103,3	100,1	97,7	96,6	98,5	97,5	96,5	95
Cyprus	106,4	101,6	96,9	91,3	84,3	81,2	83,3	88,1	88,9	90,9	90,2
Latvia	53,3	53,6	57,8	61,4	63,3	64,2	65,4	65,9	66,9	69,2	69,2
Lithuania	56,9	61,1	66,5	70,9	74,1	76,1	75,5	76,3	79	81	82,5
Luxembourg	258	260	267	262,6	264,3	272,4	271,6	271,9	263,1	262,4	260
Hungary	64,9	66	66,9	66,6	68	69,2	70,1	68,8	69,6	72,2	74,2
Malta	83,7	87,3	84,2	86,8	89,6	92,6	98	98,1	100,6	99,3	99,6
Netherlands	139,9	136,9	135,5	135,6	136,6	132,8	131,7	128,9	129,2	129,5	127,9
Austria	128,5	127,8	129,3	133,4	133	131,7	130,7	129,9	127,2	127,9	126,7
Poland	59,9	63,3	65,6	67,3	67,4	67,9	69,5	69	69,6	70,8	73,2
Portugal	83,1	82,9	77,8	75,9	77,5	77,6	77,7	77,9	77,2	77,6	78,6
Romania	52,2	51,6	52	54,1	54,9	55,7	56,5	59,8	63,7	65,9	69,4
Slovenia	86,4	84,6	84,1	83,3	83,2	83,3	82,8	83,7	85,6	87,5	88
Slovakia	72	76	75,8	77,4	77,7	78,2	78,4	73,1	72,2	73,2	73,2
Finland	119,2	118,4	119	117,3	115,1	112,7	111,2	110,8	110,9	111,1	110,5
Sweden	126,5	128,4	129,7	130,4	128,5	127,3	128,6	124,4	123,1	120,9	120,1

Melléklet 2: Születéskor várható élettartam az EU-ban

Ország	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ausztria	80,5	80,7	81,1	81,1	81,3	81,6	81,3	81,8	81,7	81,8
Belgium	80,2	80,3	80,7	80,5	80,7	81,4	81,1	81,5	81,6	81,7
Bulgária	73,7	73,8	74,2	74,4	74,9	74,5	74,7	74,9	74,8	75
Ciprus	81	81,5	81,2	81,1	82,5	82,3	81,8	82,7	82,2	82,9
Csehország	77,4	77,7	78	78,1	78,3	78,9	78,7	79,1	79,1	79,1
Dánia	79	79,3	79,9	80,2	80,4	80,7	80,8	80,9	81,1	81
Észtország	75,3	76	76,6	76,7	77,5	77,4	78	78	78,4	78,5
Finnország	80,1	80,2	80,6	80,7	81,1	81,3	81,6	81,5	81,7	81,8
Franciaország	81,5	81,8	82,3	82,1	82,4	82,9	82,4	82,7	82,7	82,9
Görögország	80,4	80,6	80,8	80,7	81,4	81,5	81,1	81,5	81,4	81,9
Hollandia	80,9	81	81,3	81,2	81,4	81,8	81,6	81,7	81,8	81,9
Horvátország	76,3	76,7	77,2	77,3	77,8	77,9	77,5	78,2	78	78,2
Írország	80,2	80,8	80,9	80,9	81	81,4	81,5	81,7	82,2	82,3
Lengyelország	75,9	76,4	76,8	76,9	77,1	77,8	77,5	78	77,8	77,7
Lettország	72,8	73,1	73,9	74,1	74,3	74,5	74,8	74,9	74,9	75,1
Litvánia	72,9	73,3	73,7	74,1	74,1	74,7	74,6	74,9	75,8	76
Luxemburg	80,8	80,8	81,1	81,5	81,9	82,3	82,4	82,7	82,1	82,3
Magyarország	74,4	74,7	75,1	75,3	75,8	76	75,7	76,2	76	76,2
Málta	80,4	81,5	80,9	80,9	81,9	82,1	82	82,6	82,4	82,5
Németország	80,3	80,5	80,6	80,7	80,6	81,2	80,7	81	81,1	81
Olaszország	81,8	82,2	82,4	82,4	82,9	83,2	82,7	83,4	83,1	83,4
Portugália	79,7	80,1	80,7	80,6	80,9	81,3	81,3	81,3	81,6	81,5
Románia	73,7	73,7	74,4	74,4	75,1	75	74,9	75,2	75,3	75,3
Spanyolország	81,9	82,4	82,6	82,5	83,2	83,3	83	83,5	83,4	83,5
Svédország	81,5	81,6	81,9	81,8	82	82,3	82,2	82,4	82,5	82,6
Szlovákia	75,3	75,6	76,1	76,3	76,6	77	76,7	77,3	77,3	77,4
Szlovénia	79,4	79,8	80,1	80,3	80,5	81,2	80,9	81,2	81,2	81,5
EU27	79,5	79,8	80,1	80,2	80,5	80,8	80,5	80,9	80,9	81
Egyesült Királyság	80,4	80,6	81	81	81,1	81,4	81	81,2	81,3	81,3
EU28	79,6	79,9	80,2	80,3	80,5	80,9	80,6	81	80,9	81
Eurózóna-19	80,8	81,1	81,3	81,3	81,6	82	81,6	82	82	82,1

Melléklet 3: Születéskor várható élettartam a nők és a férfiak esetében Magyarországon

Időszak	Várható átlagos élettartam, év		
	férfi	nő	összesen
2009	70,05	77,89	74,03
2010	70,50	78,11	74,38
2011	70,93	78,23	74,67
2012	71,45	78,38	75,00
2013	72,01	78,73	75,47
2014	72,13	78,91	75,61
2015	72,09	78,61	75,44
2016	72,43	79,21	75,91
2017	72,40	78,99	75,77
2018	72,56	79,19	75,94
2019	72,86	79,33	76,16

Melléklet 4: A 15-75 éves magyar népesség foglalkoztatottságának átlaga

Időszak	Foglalkoztatottak			Munkanélküliek		
	száma, ezer fő	változás az előző év százalékában	aránya a népesség százalékában	száma, ezer fő	változás az előző év százalékában	aránya a népesség százalékában
2009	3 747,8		48,8	417,8		10,0
2010	3 732,4	99,6	48,7	469,4	112,4	11,2
2011	3 759,0	100,7	49,1	466,0	99,3	11,0
2012	3 827,2	101,8	50,1	473,2	101,5	11,0
2013	3 892,8	101,7	51,2	441,0	93,2	10,2
2014	4 100,8	105,3	54,1	343,3	77,8	7,7
2015	4 210,5	102,7	55,9	307,8	89,7	6,8
2016	4 351,6	103,4	58,0	234,6	76,2	5,1
2017	4 421,4	101,6	59,3	191,7	81,7	4,2
2018	4 469,5	101,1	60,1	172,1	89,8	3,7
2019	4 512,1	101,0	60,8	159,7	92,8	3,4

Melléklet 5: A családi adókedvezmény jelenlegi szabályai

A családi kedvezményt igénybe vevő magánszemélynek kevesebb személyi jövedelemadót kell fizetnie. A családi kedvezmény az összevont adóalapot csökkenti. A kedvezmény mértéke attól függ, hogy a magánszemély hány gyermek (kedvezményezett eltartott) után jogosult családi pótlékra és hány olyan személy (eltartott) él a családban, akit a családi pótlék összegének meghatározása során figyelembe lehet venni.

A kedvezményezett eltartottak után havonta igénybe vehető kedvezmény mértékét - a családi kedvezmény igényelhető keretösszegét az Sza törvény határozza meg, így az:

- egy eltartott esetén 66 670 forint;
- két eltartott esetén 133 330 forint,
- három (és minden további) eltartott esetén 220 000 forint.

Ha a jogosult a családi kedvezmény keretösszegét az összevont adóalapból (például munkabéréből) nem tudja érvényesíteni – mert a kedvezménykerete több, mint az összevont adóalapba tartozó jövedelme – akkor lehetősége van arra, hogy az adóalapot meghaladó rész 15 százalékát családi járulékkedvezményként igénybe vegye, ha a magánszemély biztosítottnak minősül (például munkaviszonyban áll).

Forrás:

https://nav.gov.hu/data/cms489583/73_A_csaladokat_erint__adoalap_kedvezmenyek_20190227.pdf

Melléklet 6: A 2021 és 2027 közötti EU-támogatások

Kohéziós források

Összehasonlítva a 2014-2020-as ciklusban elérhető uniós forrásokat a 2021-2027-es ciklusra becsült értékre várhatókkal. (2018-as fix áron euróban).

Az **Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)**, gazdaságfejlesztési, környezetvédelmi és energetikai beruházásokat támogat. Ez az alap 4 ezer milliárd forint felett rendelkezik. Korábban 13,89 milliárd forrást jelentett hazánknak, ami 2021-2027-re (becslés alapján) 14,42 milliárd lesz, így összesen 3,8%-kal nő a felhasználható támogatás.

Az **Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+)** infrastrukturális beruházásokat támogat. Ez alapján akár 2 ezer milliárd forinthez juthat Magyarország, amit befogadási, oktatási, közlekedési vagy éppen energetikai célokra tudunk majd fordítani. A 2014-2020-as 6,23 milliárdhoz képest a következő ciklusban, már csak 5,72 milliárddal lehet számolni, ami 8,2%-os csökkenés.

A **Kohéziós Alap** a nagy infrastrukturális beruházásokra hasznosítható, összege mintegy ezer milliárd forint. Környezetvédelemre, energetikára vagy éppen a közlekedési kapcsolatok fejlesztésére is használható. Az előző ciklusban összesen 7,83 milliárdot biztosított számunkra az unió, 2021-2027-re körülbelül 7,40 milliárdot fog, ami 5,5%-kal kevesebb, mint az előző fejlesztési ciklusban rendelkezésre álló forrás.

Teljes tagállami „boríték”

Vagyis egy adott tagország rendelkezésére álló közvetlenül kifizetett források. (a 2018-as fix áron euróban).

A **közös agrárpolitika I. pillére** (közvetlen mezőgazdasági támogatások) az előző ciklusban összesen 9,52 milliárdot jelentett, ami a 2021-2027-es ciklusban (becsült értékben) összesen 7,20 milliárd lesz. Ez 16,5%-os csökkenés a két időszak között.

A **közös agrárpolitika II. pillére** (vidékfejlesztési támogatások) 3,97 milliárdot jelentettek a 2014-2020-as ciklus alatt, amely a következő időszakban 3,00 milliárd körül mozog majd, ami 7,1 %-os csökkenés.

A **halászati alap (ETHA)**, amely segít a halászoknak átállni a fenntartható halászatra, támogatja a part menti közösségek gazdasági diverzifikációját és finanszírozza olyan projektek végrehajtását, amelyek új munkahelyeket teremtenek.

Az Európai Területi Együtműködés (FTF), a határokon átnyúló problémák megoldását és a különböző területekben rejlő lehetőségek együttes kiaknázását szolgálja; az Ifjúsági Garancia Program (YEI) amelynek célja, hogy fiatalok minél rövidebb időt töltsenek munkanélküliségben, inaktivitásban vagy tanulás nélkül a 2014-2020-as ciklusban 0,12 milliárdot tartalmazott, ami a következő ciklusra 18,9 %-kal emelkedik, így már 0,14 milliárd lesz.

Az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) elnevezésű kiemelt program (szállítás, a digitális gazdaság és az energiaügy); és az InvestEU, ami uniós költségvetési garanciát nyújt annak érdekében, hogy jelentős magán- és közforrásokat tudjon mozgósítani, és más idetartozó tételek vonatkozásában 105,8%-os többletre számíthatunk. Az előző ciklusban 1,21 milliárdot, a következőben 2,50 milliárdot jelent majd ez a keret.

Közvetlen brüsszeli források

A Horizont 2020 az EU legnagyobb kutatási és innovációs programja. Segítségével több áttörés, felfedezés és világelső meglátás születhet meg úgy, hogy a laboratóriumok nagyszerű ötleteit elviszi az üzleti megvalósításig; 0,33 milliárd euróról, 1 milliárdra nő.

Új elem az **RFF támogatás**, amely az uniós helyreállítási terv, az Új nemzedék EU eszköz központi eleme, a tartós fellendüléshez nélkülözhetetlen beruházások és reformok támogatását, a tagállamok gazdasági és társadalmi ellenálló képességének javítását, valamint a zöld és a digitális átmenet előmozdítását célozza. 8 milliárd euró áll rendelkezésre.

Szintén új elem a **JTF** a Méltányos Átállást Szolgáló Alap, a zöld gazdaságra való átállás segítése, amelyre 0,3 milliárd eurót ad az Európai Unió.

A hitelezést segítő **RFF hitelek** új elemeként 9 milliárd euróval segítik a helyreállítási folyamatot.

Melléklet 7: A 2014-2020 ciklus intézményrendszere

A tagállamoknak valamennyi operatív program számára ki kell jelölniük irányító és igazoló hatóságot. Ugyanaz a hatóság több operatív program számára is kijelölhető (egy operatív program viszont csak egy hatósághoz tartozhat). Egyes hatóságok vagy valamennyi hatóság egyazon szerven belül is kialakítható. A tagállam ezen felül kijelölhet egy vagy több közreműködő szervezetet is arra, hogy az irányító vagy az igazoló hatóság egyes feladatait vagy valamennyi feladatát annak felelősségére elvégezze. E hatóságok más tagállami szervekkel, az Európai Bizottsággal, valamint egymással való kapcsolatának szabályait a tagállam maga állapítja meg.

Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság és a miniszterek

A 2012 júliusában a kormány tehermentesítésére létrejött Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság (NFK) a strukturális alapok felhasználásához kapcsolódó legfontosabb döntéseket hivatott meghozni. Az NFK elnöke a miniszterelnök, tagjai a miniszterelnökséget vezető miniszter, a fejlesztési és a nemzetgazdasági miniszter. 2014 januárjától további jelentős változások történtek, ugyanis megszűnt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ), mely 2014 előtt számos feladatot ellátott a kohéziós politika végrehajtásával és tervezésével kapcsolatban. Az NFÜ feladatainak egy részét, központi koordinációs szervként, a miniszterelnökség vette át, az egyes programok irányítása pedig a kijelölt miniszterekhez került.

Irányító Hatóság (IH)

Az operatív program irányítására kijelölt nemzeti, regionális vagy helyi hatóság, illetve közjogi vagy magánszerv, elsődleges feladata az operatív program eredményes, szabályszerű végrehajtása. Ennek érdekében az IH alakítja ki a program irányítási és kontrollrendszerét és készíti el – a szakpolitikai felelős, azaz az illetékes tárcán belül működő szakterület bevonásával – a felhívásokat.

Az Irányító Hatóság fő tevékenysége az operatív programok támogatásainak odaítélése, ezért legfontosabb feladata annak biztosítása, hogy a támogatásra kiválasztott műveletek összhangban álljanak az operatív programra alkalmazandó feltételekkel, valamint a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályoknak (beleértve a versenyre, közbeszerzésekre vonatkozó szabályokat is) végrehajtásuk teljes időtartama alatt megfeleljenek. Az IH-nak a jóváhagyó döntést megelőzően meg kell győződnie emellett arról, hogy a kedvezményezettnek van kapacitása a feltételek teljesítésére. A műveletek (projektek) kiválasztásáról egyebet az uniós rendelet nem mond, a

kiválasztás módját és a támogatás jogi formáját (szerződés, támogatási határozat) a tagállamra bízva. Az Irányító Hatóságnak a fentiek mellett jelentős ellenőrzési és monitoringfeladatai vannak.

Igazoló Hatóság

A támogatások igénybevétele során felmerült költségek kifizetésének megtörténte és azok szabályszerű felhasználásának igazolása szintén tagállami feladat. E célból Igazoló Hatóságot kell kijelölni, amely nemzeti, regionális vagy helyi hatóság, illetve szervezet, amely az Európai Bizottság részére történő megküldést megelőzően igazolja a költségnyilatkozatokat és a kifizetési kérelmeket. Ennek minden operatív program vonatkozásában egységes, megfelelő előírások alapján kell történnie, a bizottsághoz történő benyújtást megelőzően. Az Igazoló Hatóság feladatait minden operatív program tekintetében a Magyar Államkincstár látja el.

Monitoring Bizottság

A Monitoring Bizottság monitoringtevékenységet végző, elsősorban a program megvalósításában részt vevő partnerek képviselőiből álló, önálló jogalanyisággal nem rendelkező testület. Elsődleges feladata az operatív programok végrehajtásának folyamatos nyomon követése. Az Irányító Hatóság és a Monitoringbizottság együttesen szavatolja az operatív program végrehajtásának minőségét. A tagállam saját rendelkezéseiben – az uniós szabályozással összhangban – határozza meg a Monitoring Bizottságok feladatait, az Európai Bizottságnak továbbítandó információkat és ezen információk vizsgálatának kereteit. A Monitoringbizottság elnökét a miniszterelnök nevezi ki.

Ellenőrzési tevékenység, Audit Hatóság

Az Európai Unió minden olyan tevékenység, projekt ellenőrzésére jogosult, amelyek elvégzése, megvalósítása során akár csak 1 eurócent közösségi támogatás is felhasználásra kerül. Az uniós ellenőrzéseket alapvetően az Európai Bizottság (illetve annak illetékes főigazgatósága) és az Európai Számvevőszék munkatársai (a továbbiakban uniós ellenőrök) hajtják végre az adott tagállamban.

A források szabályos felhasználásának biztosítását segítő ellenőrzési rendszer felállítása és működtetése elsősorban a tagállamok feladata. A támogatott projekteket dokumentumalapú és helyszíni ellenőrzések segítségével egyaránt vizsgálják. Helyszíni ellenőrzéseket meghatározott értékhatár alapján csak a projektek egy részénél végeznek, kockázatelemzés alapján; azonban 25 millió forint támogatás felett már

minden projekt esetén legalább egyszer kell helyszíni ellenőrzést végezni. Ezeknek az ellenőrzéseknek a felelősei az Irányító Hatóságok.

Az Audit Hatóság a tagállamnak az Irányító Hatóságoktól és az Igazoló Hatóságtól független kijelölt ellenőrző szerve. Magyarországon ezt a feladatot az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) látja el. Az Audit Hatóság látja el a második szintű ellenőrzési feladatokat, és biztosítja, hogy az ellenőrzési tevékenység során figyelembe vegyék a nemzetközileg elfogadott ellenőrzési standardokat. Az Audit Hatóság a tagállam által, az egyes operatív programok számára kijelölt – az Irányító Hatóságtól és az Igazoló Hatóságtól független – nemzeti, regionális vagy helyi hatóság vagy szerv, amely az irányítási és ellenőrzési rendszer hatékony működésének ellenőrzéséért felel.

A hatékony ellenőrzési tevékenység érdekében az Európai Bizottság és a tagállamok Audit Hatóságai folyamatosan együttműködnek. Az Európai Bizottság és a tagállami Audit Hatóságok évente legalább egyszer összeülnek véleménycsere és közös vizsgálatok elvégzése céljából.

Az unió költségvetésének felhasználását legfelsőbb szinten pedig az Európai Számvevőszék ellenőrzi, amely teljesen független más intézményektől. Joga van minden olyan személyt és szervezetet ellenőrizni, amely uniós forrásokat kezel. Az Európai Számvevőszéket (European Court of Auditors, ECA) 1975-ben hozták létre, székhelye Luxemburgban van. Feladata az Európai Unió költségvetésének ellenőrzése, ennek keretében a költségvetés felhasználásáról évente jelentést tesz az Európai Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a költségvetés végrehajtásáért fő felelősséget viselő Európai Bizottság munkájáról (költségvetési mentesítés). Az Európai Számvevőszék az unió bevételeinek és kiadásainak szabályszerűségét, jogszerűségét, valamint a pénzgazdálkodás hatékonyságát és eredményességét vizsgálja.

Az Európai Számvevőszék gyakran végez helyszíni ellenőrzést, melyeknek során annak ellenére célszerű körültekintően eljárni, hogy nem szankcionálhat, hiszen megállapításai alapul szolgálhatnak egy esetleges későbbi bizottsági ellenőrzésnek. Pénzügyi korrekciót saját hatáskörben nem rendelhet el; amennyiben ellenőrei csalást vagy szabálytalanságot tárnak fel, erről tájékoztatják az OLAF-ot (Európai Csalás Elleni Hivatal).

Finanszírozás

Az Európai Bizottság és a tagállam közötti elszámolás három formában történhet: előfinanszírozás, időközi kifizetések, valamint végsőegyenleg-kifizetés. A folyamatos likviditás biztosítása érdekében az Európai Bizottság a források egy részét előfinanszírozás keretében, évente a tagállamok rendelkezésre bocsátja. Különböző évekre különböző mértékű előfinanszírozási mérték van meghatározva. A tagállamok és a kedvezményezettek közötti elszámolásra tagállami szabályok vonatkoznak. A kedvezményezettek által benyújtott kifizetési igénylés alapján lehet a támogatást folyósítani. A támogatások fő szabály szerint utófinanszírozottak, azonban számos esetben támogatási előleg igénylésére is van lehetőség.

A hazai kiegészítő támogatási lehetőségek (kockázati tőkebefektetés, hitel, pályázati előfinanszírozás) számos már létező állami tőkealapon keresztül is megvalósulhatnak:

- A Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA), ami a Külgazdasági és Külügyminisztérium irányítása alatt működő, befektetés ösztönzéssel foglalkozó, menedzsment tanácsadó ügynökség.

- A Magyar Fejlesztési Bank (MFB), amely nagyvállalatot, mikrovállalatot, működőket és indulókat egyaránt támogat.

- A Corvinus Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt. (CKTA) – 1999-ben jegyzett nevén Regionális Kockázati Tőkealap-kezelő, amely új nevét 2005-ben a Regionális Fejlesztési Holding Zrt. és a Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt. tulajdonába kerülve kapta – kezdettől fogva kockázati tőkealapok sorát hozta létre és kezelte annak érdekében, hogy a magas növekedési potenciállal rendelkező innovatív, induló és korai növekedési szakaszban lévő vállalkozások számára tőkeági finanszírozást nyújtson.

- Az MFB által alapított, MV-Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt., amelynek feladata, hogy forráskezelő szervezetként a hazai mikro-, kis- és középvállalkozások finanszírozási lehetőségeit bővítő pénzügyi programokat alakítson ki és működtessen.

Melléklet 8. Javaslat a költségvetés átalakítására

Javasolt tartalmi változtatások

- **A költségvetési tervezés átalakítása, a programalapú költségvetés minél szélesebb körű bevezetése.** Ennek keretében a tervezési folyamat során ne az intézmények (és így számos esetben az intézményvezetők) versenyezzenek a szűkös költségvetési forrásokért, hanem maguk a programok, célok, ami már rövidtávon növeli a rendszer hatékonyságát. E javaslatnak természetesen komoly hatása van a költségvetés szerkezetére is, amely szakmailag sokkal inkább megalapozottá válik.

- **Eredmény szemléletű költségvetés készítése.** Régóta húzódo általános probléma megoldását jelenti, eddig ugyanis a költségvetési törvény és a vele kapcsolatos minden adatszolgáltatás pénzforgalmi szemléletű volt megnehezítve a nemzetközi jelentési kötelezettségeket, az összehasonlíthatóságot, a több évre szóló kötelezettségvállalások kezelését.

- **A tervezés, végrehajtás és ellenőrzés átláthatósága érdekében a költségvetési előirányzatok felosztása a kormány által befolyásolható diszkrecionális és a kormányzati hatókörön kívül eső nem diszkrecionális elemekre.** Előbbiek szabadon, a kormányzat társadalompolitikai igényeinek megfelelően változtathatók. Utóbbiak jelentősége, hogy míg a gazdasági környezet változásával (a makrópálya módosulásával) együtt értékük változhat, ilyen változás hiányában, ezen előirányzatok változatlanok maradnak, és a módosítások korlátozottak.

- **A Költségvetési Tanács – megfelelő átalakításokat követően – az átláthatóságot szolgálja.** A Költségvetési Tanács fenntartása jelen formájában viszont nem indokolt, hiszen olyan jogkörökkel rendelkezik, amellyel visszaélve akár az Országgyűlés feloszlását is kikényszerítheti, ugyanakkor a megfelelően képzett, főállásban a tanács feladataival foglalkozó szakmai apparátusa nincs.

- **Az Állami Számvevőszék költségvetési törvényjavaslatot vizsgáló szerepének megszüntetése.** A Költségvetési Tanács előrejelző és értékelő szerepének megerősödésével az Állami Számvevőszék ezen feladata szükségtelenné válik. Ezáltal – az egyébként jelentősen eltérő kompetenciákat igénylő – előzetes, előrejelző (Költségvetési Tanács) és utólagos értékelő, illetve kontroll (ÁSz) funkció szétválasztható. Az Állami Számvevőszék az utóbbi években ellenőrzései során nyíltan politikai szerepet vállalt, ezért működésének felülvizsgálata mindenképpen szükséges.

Javasolt formai változások

- **A közvélemény számára is érthetőbb, az elemzők számára használhatóbb költségvetés készüljön**, a költségvetési törvény szerkezete, illetve maguknak az előirányzatoknak, egyéb költségvetési adatoknak a prezentációja is megváltoztatandó ennek érdekében. Ennek egyik legfontosabb elemeként a korábbiaknál sokkal nagyobb hangsúlyt kell helyezni a közgazdasági és funkcionális mérlegekre, valamint az ezekbe foglalt adatok összehasonlíthatóságára (a tárgyévet megelőző és követő kitekintés hosszának növelésére). A javaslat értelmében a közgazdasági és funkcionális mérlegeket nemcsak a hároméves kitekintésnek megfelelően a tárgyévre és két további évre (előrejelzésként), hanem a tárgyévet megelőző két évre is (tényként, illetve előzetes tényként) is közzé kell tenni.

- Havonta kerüljön sor részletes statisztikai táblák közzétételére és értelmezésére sajtó-, illetve elemzői beszélgetések keretében, negyedévente ugyanakkor az érintett miniszterek, államtitkárok tartsanak nyilvános sajtótájékoztatót, amelyen egyrészt értékelik a megelőző negyedév, valamint a tárgyév addig eltelt időszakának gazdaságpolitikai eseményeit, ismertetik a költségvetéssel kapcsolatos legfontosabb folyamatokat, az éves tervek tarthatóságát. A tájékoztatás történhet az Országgyűlés illetékes bizottsága előtt is.

- **A költségvetési ciklus átalakításának egyik fontos lépése az elfogadás határidejének rendszerszintű meghatározása.** Ehhez az adótörvények elfogadását előre kell hozni, hogy a bevételek tervezhetőek legyenek, és a költségvetési törvény egykörös tárgyalásban kerüljön elfogadásra. Olyan ütemezést javaslunk, amelynél a kormányzati tervezés túlnyomó része nyárra, a legfontosabb vitás kérdések rendezése július-augusztusra jut. A parlamenti benyújtás október 1-je, a törvény elfogadásának határideje november 30. legyen. Ez egyben annak lehetőségét is biztosítja, hogy az önkormányzatok költségvetése is elkészülhet a tárgyév elején, szemben a jelenlegi februári határidővel.

Javasolt hatásköri változtatások

- A nem diszkrecionális elemekkel kapcsolatban a kormánynak semmilyen jogköre nincs, a kormányzat mindössze a makropálya előrejelzésével tudja az idetartozó elemek értékét „befolyásolni”. Ha az Országgyűlés az adott tétel alapjául szolgáló szaktörvényt módosítja, akkor az természetesen a költségvetési számon is „átvezetődik”.

- A diszkrecionális elemeket a kormányzat határozza meg, a parlamenti tárgyalás szakaszában, a képviselők, bizottságok ezek értékét szabadon módosíthatják.

- A végrehajtás során – programkölségvetést feltételezve – a programok, fejezetek közötti átcsoportosításra kizárólag az Országgyűlés jogosult. Ezen módosítások révén a társadalombiztosítási alapok, elkülönült állami pénzalapok és az önkormányzati alrendszer önállósága, valamint központi költségvetéssel való kapcsolatuk is automatikusan rendezhetővé válik.